

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Wonen en Bouwen**
Directie Woningmarkt
Turfmarkt 147
DEN HAAG
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG
www.rijksoverheid.nl

Datum 24 april 2013
Betreft Beslissing op klachtbrief

VERZONDEN - 2 MEI 2013

Kenmerk
2013-0000259597
Uw kenmerk

Geachte mevrouw

Naar aanleiding van uw brief van 16 januari 2013, door mij ontvangen op 18 januari 2013, waarin u mede namens de andere leden van de voormalige Raad van Commissarissen van Woningbouwvereniging Laurentius, bij de minister van BZK een klacht indient, bericht ik u het volgende.

Bij brief van 28 februari 2013 (kenmerk: 2013-0000131894) heb ik op grond van artikel 9:11, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de afhandeling van uw klacht met 4 weken verdaagd. De reden daarvan was dat een zorgvuldige behandeling meer tijd vergt dan de termijn van zes weken genoemd in artikel 9:11, eerste lid, van de Awb. Deze termijn is op 29 maart 2013 verstreken.

Bij brief van 4 april 2013 heb ik u en de overige leden van de voormalige Raad van Commissarissen uitgenodigd om in een hoorzitting uw klacht nader toe te lichten. Tevens heb ik u aangegeven dat een inhoudelijke afdoening van uw klacht binnen acht dagen na 29 maart 2013, gezien de omvang van onderhavige klacht en omwille van een zorgvuldige behandeling, niet mogelijk is. In verband met uw klacht heb ik namelijk nadere informatie ingewonnen bij verschillende personen en organisaties die in uw bovengenoemde brief worden genoemd en pas in de week van 25 maart 2013 zijn de laatste reacties bij het ministerie binnengekomen. Daarbij heb ik u gevraagd of u kunt instemmen met een verdere verdaging van uw klachtenbrief.

Bij brief van 9 april 2013 heeft u te kennen gegeven af te zien van het recht gehoord te worden.

Uw klacht is in hoofdzaak tweeledig.

Ten eerste gaat het om de wijze van opereren van de door mij aangestelde Externe Toezichthouder binnen woningbouwvereniging Laurentius te Breda. Ten tweede ziet uw klacht op de manier waarop het ministerie Laurentius sinds 2011 behandeld heeft.

Op deze klachten ga ik hieronder afzonderlijk in. In uw klacht betreft u ook andere personen en instanties zoals het CFV, het WSW, de ledenraad van Laurentius en de interim-bestuurder. Ik kom daar aan het eind van mijn bevindingen op terug.

1. Klachten over Externe Toezichthouder

Uw klacht jegens de Externe Toezichthouder valt – kort samengevat – in de volgende onderdelen uiteen:

- a. het bewust aansturen op het in diskrediet brengen van de RvC, de Ledenraad, de OR, de directie en het management team;
- b. het ver buiten zijn mandaat handelen;
- c. het niet beschikken over de juiste competenties;
- d. onheus gedrag.

Naar aanleiding van uw klacht heb ik diverse personen en organisaties waarmee de Externe Toezichthouder samengewerkt heeft tijdens zijn aanstelling bij Laurentius, geraadpleegd om op uw klacht te reageren. Uiteraard heb ik ook de Externe Toezichthouder zelf om een reactie gevraagd. Hierna volgen mijn bevindingen en conclusies.

Ad a.

Met betrekking tot dit klachtonderdeel refereert u aan "niet onderbouwde stellingnamen en verdachtmakingen (door de Externe Toezichthouder) tegen de corporatie, haar organen en tegen personen".

Ik constateer dat u verder geen onderbouwing geeft van deze argumenten, noch concrete voorvallen noemt of anderszins aannemelijk maakt dat er sprake is van het bewust aansturen op het in diskrediet brengen door de Externe Toezichthouder van de door u genoemde entiteiten.

In zijn reactie geeft de Externe Toezichthouder te kennen dat hij dit klachtonderdeel niet begrijpt. Hij stelt onder meer dat hij correct en inhoudelijk gericht overleg heeft gevoerd met de ex-RvC en dat de daarvan gemaakte verslagen niet getuigen van beschuldigingen of verwijten. Overleg met (het dagelijks bestuur van) de Ledenraad heeft immer plaatsgevonden in aanwezigheid van de voorzitter van de RvC en waren vooraf in de RvC aangekondigd en inhoudelijk met de voorzitter van de RvC overlegd. Over de OR heeft hij zich nimmer uitgelaten, hetzelfde geldt met betrekking tot (kwaliteiten van) leden van het management team.

Desgevraagd werd door een aantal instanties de volgende reactie gegeven op dit klachtonderdeel.

CFV

Het CFV heeft op basis van de diverse overleggen en contacten die er zijn geweest geen aanleiding om kanttekeningen te plaatsen bij het functioneren en handelen van de Externe Toezichthouder.

WSW

Het WSW is dezelfde mening toegedaan en stelt: "*Het beeld dat de klacht oproept over het functioneren van de extern toezichthouder strookt niet met het beeld dat het WSW heeft.*"

Interimbestuurder

Volgens de interim bestuurder van Laurentius "*heeft de externe toezichthouder uitstekend gefunctioneerd en was hij steeds zeer zorgvuldig in zijn besluitvorming. Het leek er eerder op dat de RvC in zijn ontkennning geen tegenspraak duldde. Ook was al snel duidelijk dat de RvC in het kader van de fraudeverdenkingen tegen de oud bestuurder vooral bang was voor eigen naam en reputatie. Ik heb nimmer enig onheus gedrag van de externe toezichthouder geconstateerd.*"

Datum

24 april 2013

Kenmerk

2013-0000259597

Volgens de interim bestuurder was de inzet van de Externe Toezichthouder "noodzakelijk gezien de enorme problemen waarmee Laurentius werd geconfronteerd. De beslissingen die de externe toezichthouder vervolgens heeft moeten nemen waren eveneens noodzakelijk. Het zou fraaier zijn geweest als de RvC zich zou hebben gerealiseerd dat zij medeverantwoordelijk is voor het echec bij Laurentius. Het feit dat de RvC alleen naar anderen wijst en vindt dat de RvC zelf niets te verwijten valt, maakt duidelijk dat de RvC geen enkel reëel beeld heeft van de werkelijkheid bij Laurentius."

Datum

24 april 2013

Kenmerk

2013-0000259597

Ledenraad

Uit de gegevens, verstrekt door de Ledenraad, het hoogste orgaan van Laurentius, blijkt dat deze voortdurend een correcte (werk)relatie heeft onderhouden met de Externe Toezichthouder en dat de Externe Toezichthouder, in tegenstelling tot de Raad van Commissarissen, altijd zijn volledige medewerking heeft verleend en waar nodig altijd de benodigde stukken ter hand heeft gesteld. "Die opstelling is er bij de RVC nooit geweest, ze hebben een vechthouding gecreëerd en hebben zich daarin vastgebeten", aldus de voorzitter van de Ledenraad.

Volgens de voorzitter van de Ledenraad: "Wij het DBL, daaraan gekoppeld de Ledenraad in zijn geheel hebben nooit gemerkt dat wij in diskrediet werden gebracht. Op een andere plaats in hun klachtbrief wordt zelfs vermeld dat wij geïntimideerd zouden zijn door de ET. Niets is minder waar. Welnu, vanaf het moment dat ik als voorzitter van de Ledenraad kennisgemaakt heb met de externe toezichthouder, heb ik steeds een open en duidelijke relatie met hem gehad. Hij heeft mij in dat eerste gesprek gezegd, dat hij mij van alles op de hoogte zou houden. Dat is gebeurd, meestal het voltallige DBL en altijd de wvd voorzitter van de RVC daarbij. Van al onze gesprekken als DBL met de ET was hij dus altijd op de hoogte. Het is dan ook ten ene male onvoorstelbaar dat zij in hun klacht memorieren dat de ET buiten hen om mededelingen deed aan het DBL en verder dat de ET samen met het DBL, buiten de RVC om, overleg voerde met het Ministerie."

Ten slotte blijkt uit de gegevens van de Ledenraad dat deze, vanaf het moment van aanstellen van de Externe Toezichthouder, merkten dat de RVC een aversie had tegen de Externe toezichthouder.

In een van de overleggen tussen de Ledenraad en de raad van commissarissen vroeg de RVC om met de Ledenraad samen te werken in hun strijd voor Laurentius tegen de Externe Toezichthouder.

Navraag van mijn kant bij relevante partijen levert derhalve op geen enkele wijze een bevestiging op van het niet-onderbouwde beeld dat u op dit punt schetst. Ook binnen het ministerie wordt het beeld dat u schetst niet herkend.

Conclusie: Ik acht dit klacht onderdeel niet gegrond.

Ad b.

De Externe Toezichthouder kan zich slechts één voorval herinneren (5 juli 2012) waarbij door de RvC in een informeel gesprek dit verwijt aan zijn adres is gemaakt (Wonen Breburg/Project Bouwhof). Verder is er geen kritiek geuit inzake het mandaat tot nu toe. Voor het overige weerlegt de Externe Toezichthouder gemotiveerd de door u geformuleerde aantijgingen.

Meer specifiek ten aanzien van de vraag in hoeverre het ministerie op de hoogte was van het handelen van de Externe Toezichthouder (en of dat buiten zijn mandaat ging), merk ik op dat de Externe Toezichthouder als *toezichthouder*, en niet in een andere hoedanigheid, door mijn voorganger bij Laurentius is aangesteld. Hij was daarbij aan mij verantwoording schuldig. Zijn mandaat strekte zich niet verder uit. Uit de mij ter beschikking staande gegevens blijkt dat hij over alle onderwerpen aan mij verslag heeft gedaan. Tevens heeft hij zowel over de inhoud van zijn werk, alsmede over zijn bevoegdheden, voortdurend met mijn ambtenaren overleg gevoerd. Ik heb niet kunnen constateren dat bevoegdheden zijn misbruikt, bijvoorbeeld doordat beslissingen die buiten de scope van zijn opdracht vallen niet zijn goedkeuring hebben gekregen en om die reden niet zijn doorgegaan.

Datum
24 april 2013
Kenmerk
2013-0000259597

Volledigheidshalve wijs ik u erop dat de strekking van het mandaat van de Externe Toezichthouder vooraf aan Laurentius is bekendgemaakt. In de periode dat u in de hoedanigheid van commissaris met de Externe Toezichthouder te maken heeft gehad, heeft u op geen enkel moment de minister of het ministerie geïnformeerd over een eventueel misbruik van bevoegdheden. U bent daar pas over begonnen nadat u bent opgestapt. Vervolgens heeft u op geen enkele manier aannemelijk gemaakt dat er besluiten van Laurentius niet zijn genomen als gevolg van het niet-instemmen van de Externe Toezichthouder, waar de besluiten buiten de scope van de opdracht vielen.

Ook in dit onderdeel van uw klacht kan ik mij derhalve niet vinden.

Conclusie: Ik acht dit klachtonderdeel niet gegrond.

Ad c.

Meer specifiek ten aanzien van uw klacht dat de Externe Toezichthouder niet over de juiste competenties zou beschikken, merk ik in aanvulling op het bovenstaande, nog het volgende op.

De Externe Toezichthouder is indertijd vanwege zijn goed staat van dienst op het volkshuisvestelijke gebied, alsmede zijn bestuurlijke kwaliteiten benoemd als Externe Toezichthouder bij Laurentius. Zijn brede ervaring en de veelheid en veelsoortigheid van zijn bestuurlijke activiteiten blijken onder meer uit zijn uitgebreide curriculum vitae. Ik constateer dat u ook dit klachtonderdeel onderbouwt met algemeenheden zonder concrete voorbeelden aan te dragen. Nog los van het feit dat ingevolge het klachtrecht alleen over gedragingen van bestuursorganen kan worden geklaagd – en dus niet over eigenschappen of competenties van personen – , treffen uw verwijten dus geen doel, ook niet als ze moeten worden gezien als een klacht jegens het ministerie ter zake van het aanstellen van deze Externe Toezichthouder met deze competenties. Ik wijs erop dat expliciete navraag bij alle relevante partijen (het interimbestuur van Laurentius, de ledenraad van Laurentius, het WSW en het CFV) op geen enkele wijze bevestigt dat de Externe Toezichthouder incompetent is. Integendeel, de reacties op dit punt zijn enkel positief. Ook van mijn kant kan ik alleen vaststellen dat de Externe Toezichthouder goed heeft gefunctioneerd en dat zijn optreden van competentie getuigt. Ook in dit klachtonderdeel kan ik mij derhalve niet vinden.

Zelf stelt de Externe Toezichthouder dat hij van meet af aan geen samenwerkende partij maar *toezichthouder* wilde zijn, en wel op alle bestuurlijke organen van de Vereniging. Vanuit die rol wilde hij een gelijke, open maar ook kritische verhouding hebben.

Conclusie: Ik acht dit klacht onderdeel niet gegrond.

Ad d.

Ter onderbouwing van uw klacht omtrent onheus gedrag voert u een aantal argumenten aan die in het voorgaande al voldoende weersproken zijn. De Externe Toezichthouder wijst er in zijn reactie onder meer op dat naar zijn opvatting de Ledenraad statutair het hoogste orgaan is van de vereniging. Uit de tekst van de klacht blijkt dat de voormalige Raad van Commissarissen de Ledenraad geen verantwoordelijkheid richting RvC toekent. Hij is het daarmee op grond van de statuten oneens. U stelt tevens in uw bovenaangehaalde brief, dat de Raad van Commissarissen voor het optreden van de externe toezichthouder geen verantwoordelijkheid meer heeft willen nemen en daarom is afgetreden. Uit de mij ter beschikking staande stukken is evenwel gebleken dat de ledenraad van woningbouwvereniging Laurentius het vertrouwen in de raad had opgezegd. De ledenraad heeft de raad van commissarissen de keuze voorgelegd: of ontslagen worden door de ledenraad of zelf terugtreden. De raad van commissarissen heeft voor het laatste gekozen, waarop de Ledenraad dat ontslag later heeft bekrachtigd.

Datum
24 april 2013
Kenmerk
2013-0000259597

Conclusie: Ik acht dit klacht onderdeel niet gegrond.

Samenvattend deel ik u met betrekking tot uw klacht over het functioneren van de Externe Toezichthouder mede dat deze ongegrond is. Ik heb, buiten uw klacht, geen enkel onvertogen woord over de Externe Toezichthouder ontvangen. Dit betreft zowel uw klacht omtrent het buiten zijn mandaat handelen, als de onjuiste competenties waarover hij zou beschikken, alsmede zijn mogelijke onheus gedrag. Mij is daarentegen, uit de reacties van diverse personen en organisaties, juist gebleken dat de Externe Toezichthouder (buitengewoon) correct heeft gehandeld gedurende zijn tijd bij Laurentius.

2. Behandeling Laurentius door het ministerie (e.a.)

Ten tweede betreft uw klacht de manier waarop Laurentius door mijn ministerie is behandeld bij de gang van zaken vanaf december 2011. Deze klacht is uit de volgende onderdelen samengesteld:

- a. U stelt dat als gevolg van fraudeverdenkingen tegen de bestuurder van Laurentius begin 2012 het overleg tussen mijn ministerie en u een andere loop nam. U verwijt mij dat ik een melding van vermoedelijke fraude van de bestuurder van Laurentius nooit ter kennis bij de Raad van Commissarissen heb gebracht. U stelt daarbij vast dat een basis voor open overleg en samenwerking al vanaf juni 2009, zijnde het moment dat hierover een melding was binnengekomen bij mijn ministerie, heeft ontbroken.
- b. Het overleg, begin 2012, tussen mijn ministerie en u over de financiering van projecten nam een andere loop.
- c. U stelt dat de ontwikkelingen na 12 juli 2012, zijnde het moment dat u als voltallig RvC terugtreedt, met name de negatieve media-aandacht, het optreden van de interim bestuurder en het wegnemen van alle expertise op directie-niveau, er toe hebben geleid dat het vertrouwen bij reeds overeengekomen partnerschappen volledig verdampte. Dit heeft, volgens u, de corporatie onnodig in zwaar weer gebracht. De schade die na 12 juli 2012 is aangericht, kan naar uw mening oplopen naar €50 tot €100 miljoen.

Ook naar aanleiding van deze klacht heb ik diverse personen en organisaties geraadpleegd om op uw klacht te reageren. Hierna volgen mijn bevindingen en conclusies.

Ad a.

Een melding van vermoedelijke fraude van de bestuurder van Laurentius is nooit ter kennis bij de Raad van Commissarissen gebracht omdat de melding in 2009 (vanwege de aard) direct en in overleg met de VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst (IOD) is overgedragen aan laatstgenoemde. Hier zijn geen mededelingen over gedaan richting Laurentius. Dit is staand beleid. Mededelingen richting de corporatie kunnen immers ten koste gaan van het succes van het onderzoek.

Datum

24 april 2013

Kenmerk

2013-0000259597

Ad b.

Ten aanzien van uw klacht dat het overleg tussen mijn ministerie en u over de financiering van projecten, begin 2012 een andere loop nam, deel ik u het volgende mede.

In januari 2012 werd Laurentius door het CFV onder verscherpt toezicht gesteld. Het gevolg hiervan was naar het oordeel van het CFV dat de oorspronkelijke afgegeven A2-oordeel niet gehandhaafd kon blijven. Op basis van enkele omissies concludeerde het CFV *"dat er sprake was van een B2-situatie. Dit betekent dat Laurentius feitelijk begin 2012 reeds in zwaar weer was terechtgekomen. Verder is de waarneming van het CFV dat, pas na vaststelling van het financieringsplan op 12 juli 2012, de beoogde maatregelen ter verbetering van de financiële positie successievelijk werden opgepakt en doorgevoerd, waaronder de diverse disposities."*

Ook het WSW bevestigt dat Laurentius in de periode van het voorjaar van 2012 in een kwetsbare situatie zat. *"Het WSW herkent zich ook niet in het beeld dat normen door het WSW zouden zijn bijgesteld. Bij WSW waren ernstige zorgen over de ambities van Laurentius gegeven de financiële mogelijkheden van de corporatie. Dat leidde er toe dat WSW extra voorwaarden ging stellen aan verdere borging van financiering"*, aldus het WSW.

Ik moet dan ook ten aanzien van dit klachtonderdeel concluderen dat als gevolg van de financiële situatie, de extra voorwaarden van de WSW inzake financiering en de bijbehorende afstemming met de achtervang, alsmede de instelling van het verscherpt toezicht door het CFV een meer kritische grondhouding van de zijde van mijn ministerie en van het WSW dringend gewenst was. Zodoende kan ik mij niet vinden in dit onderdeel van uw klacht.

Ad c.

Ten aanzien van dit klacht onderdeel merk ik op dat deze op geen enkele wijze door u is onderbouwd.

Volgens de interim bestuurder van Laurentius is de reden van de problemen bij Laurentius

"gelegen in grote risico's die de corporatie onder toezicht van de RvC op zich heeft genomen, de fraude die zich bij Laurentius heeft voorgedaan en de negatieve financiële gevolgen die daarvan vervolgens werden ondervonden. De persaandacht is het gevolg van deze problemen. Het vertrouwen van partners is verdampt ten gevolge van de financiële problemen van Laurentius en de arrestatie van de oud-bestuurder wegens fraude en witwassen. Naar sommige van deze partners wordt strafrechtelijk of forensisch onderzoek gedaan."

Ik concludeer ten aanzien van dit klacht onderdeel dat de schade van Laurentius het gevolg was van risicovol opereren van Laurentius en haar bestuurder (mogelijk in combinatie met strafrechtelijke feiten), in een voorgaande periode. Een en ander vond plaats onder het toezicht van de voormalige RvC, aldus de interim bestuurder van Laurentius. Ik moet dan ook ten aanzien van dit klachtonderdeel concluderen dat deze ongegrond is.

Samenvattend ben ik van oordeel dat uw klacht over de manier waarop Laurentius door het ministerie is behandeld ongegrond is.

Ten slotte maakt u in uw brief verwijten richting het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en de interim bestuurder van Woningbouwvereniging Laurentius.

Zowel de Interim Bestuurder als het WSW zijn niet onder mijn verantwoordelijkheid werkzaam.

Ik ben dan ook van mening dat ik mij daarover in deze klachtprocedure niet hoeft uit te laten.

Kenmerk
2013-0000259597

Indien u het niet eens bent met de afhandeling van uw klacht, wijs ik u op de mogelijkheid om, binnen 1 jaar na dagtekening van deze brief, een verzoekschrift in te dienen bij de Nationale ombudsman.

Nu u de publiciteit heeft gezocht met uw klacht en u daarmee met name de Externe Toezichthouder in een kwalijk en mijns inziens onjuist daglicht heeft geplaatst en u, naar ik heb vernomen, ook een lid van de Tweede Kamer heeft geïnformeerd, acht ik het gepast om ook de inhoud van deze brief in enigerlei vorm openbaar te maken.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De minister voor Wonen en Rijksdienst,

dps. S.A. Blok